

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมในภาคใต้

นางสาวภัทรพร อุตพันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

GUIDELINES FOR COMMUNITY PARTICIPATION TO DEVELOP PHRAPARIYATITHAM
SCHOOLS IN SOUTHERN THAILAND

Miss Phattaraporn Uttapan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Development Education
Department of Educational Policy, Management, and Leadership

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

500297

ภัทรพร อุตพันธ์ : แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม
ในภาคใต้. (GUIDELINES FOR COMMUNITY PARTICIPATION TO DEVELOP
PHRAPARIYATITHAM SCHOOLS IN SOUTHERN THAILAND) อ.ที่ปรึกษา:
อ.ดร.อุบลวรรณ หงษ์วิทยากร, 214 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมในภาคใต้ 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมในภาคใต้ และ 3) นำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรมในภาคใต้ โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่ โดยการคัดเลือกแบบเจาะจงและสุ่มอย่างง่าย ได้โรงเรียนมา 2 แห่ง คือ โรงเรียน ก และ โรงเรียน ข

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ แบบลงพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม โดยแต่ละโรงเรียนจะมีผู้ให้ข้อมูลแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ประชาชน เป็นต้น กลุ่มโรงเรียน เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้จัดการโรงเรียน และครู

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในภาคใต้ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมคือ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาและประชาชนทั่วไป โดยส่วนใหญ่ชุมชนจะไม่ค่อยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยตรง แต่จะเข้ามาในลักษณะของการบริจาคเงิน และอุปกรณ์การเรียนการสอนต่างๆ

2) ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในภาคใต้ คือ ระบบการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนไม่เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน ระบบการบริหารงบประมาณไม่ดี ครูไม่มีความภาคภูมิใจที่โรงเรียนจัดกิจกรรมไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน

3) ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในภาคใต้ ประกอบด้วย 3 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่ 1 ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจดีส่งผลให้ชุมชนเข้ามามีส่วนสนับสนุนโรงเรียนมาก (2) ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ความเชื่อและค่านิยมของคนไทยช่วยส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน (3) ปัจจัยด้านกายภาพ ได้แก่ การเดินทางที่สะดวกเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน กลุ่มที่ 2 ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน กล่าวคือ คนในชุมชนบางส่วนศรัทธาต่อผู้จัดการโรงเรียน (เจ้าอาวาส) และครูที่เป็นพระภิกษุที่เป็นคนดีมีความสามารถ คนในชุมชนศรัทธาต่อผู้จัดการโรงเรียน ชุมชนเห็นความสำคัญของโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มที่ 3 ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านบุคลากรของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมุ่งสร้างศรัทธาต่อคนในชุมชน ผู้บริหารต้องสะดวกต่อการติดต่อของชุมชน ผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ผู้บริหารและครูมีอัธยาศัยดี (2) ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเป็นผู้นำความร่วมมือนอกจากชุมชน การประชาสัมพันธ์ที่ดีส่งผลให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น โรงเรียนให้ความเอื้อเฟื้อชุมชน (3) ปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ ความสำคัญของโรงเรียนทำให้ชุมชนประทับใจ โรงเรียนสะอาดร่มรื่น

4) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในภาคใต้ ประกอบด้วย 3 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่ 1 ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ โครงสร้างอาชีพอยู่ในภาคการค้าขาย รับจ้าง และรับราชการทำให้ชุมชนไม่มีเวลาร่วม (2) ปัจจัยด้านความเชื่อค่านิยม ได้แก่ สถานภาพความเป็นพระสงฆ์เป็นข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน (3) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครองท้องถิ่น ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับโรงเรียนมีน้อยส่งผลให้ความร่วมมือต่างๆ ลดลง การแบ่งเขตเทศบาลที่แยกชุมชนออกจากบริเวณพื้นที่ของโรงเรียน ส่งผลให้ชุมชนเข้าร่วมน้อยลง กลุ่มที่ 2 ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนเลื่อมใสศรัทธาต่อพระสงฆ์และสามเณร การย้ายเข้าออกของประชาชนต่างพื้นที่ ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ชุมชนมีความรู้ไม่เพียงพอ กลุ่มที่ 3 ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านบุคลากร ได้แก่ การแต่งตั้งผู้บริหารไม่มีระบบที่ชัดเจน และไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนบางส่วน ไม่มีระบบการคัดเลือกและให้ความดีความชอบแก่ครู (2) ปัจจัยด้านวิธีปฏิบัติของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ประชาสัมพันธ์น้อย โรงเรียนเป็นฝ่ายรับมากกว่าฝ่ายให้ (3) ปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ พฤติกรรมที่ไม่เอื้อกันของสามเณร

5) แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในภาคใต้ แบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ (1) ด้านวิชาการ ได้แก่ การอบรม คณะกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการศึกษา สร้างเครือข่ายด้านวิชาการกับโรงเรียนสังกัดอื่นๆ อบรมให้ความรู้แก่ชุมชนเกี่ยวกับการทำหลักสูตรท้องถิ่น (2) ด้านงบประมาณ ได้แก่ จัดตั้งคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากชุมชนชั้นมาตุลา (3) ด้านบุคลากร ได้แก่ การพัฒนาคุณลักษณะของผู้จัดการโรงเรียน การพัฒนาคุณลักษณะของพระสงฆ์และสามเณร สร้างเครือข่ายครูกับโรงเรียนอื่น (4) ด้านบริหารงานทั่วไป ได้แก่ สร้างเครือข่ายกับคนร่วมกันจัดแหล่งเรียนรู้อื่นๆ โดยให้คน เข้ามาจัดกิจกรรมเสริมอาชีพให้ชุมชน จัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์กับชุมชน สร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์

ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
สาขาวิชา.....พัฒนศึกษา.....
ปีการศึกษา.....2550.....

ลายมือชื่อนิสิต.....**ภัทรพร อุตพันธ์**.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....**อ.อุบลวรรณ**.....

4783710327 : MAJOR DEVELOPMENT EDUCATION

KEY WORDS: COMMUNITY PARTICIPATION / PHRAPARIYATITHAM SCHOOLS

PHATTARAPORN UTTAPAN : GUIDELINES FOR COMMUNITY PARTICIPATION TO
DEVELOP PHRAPARIYATITHAM SCHOOLS IN SOUTHERN THAILAND . THESIS

ADVISOR : UBONWAN HONGWITTAYAKORN, Ph.D., 214 pp.

The purposes of this research were to 1) study the state and problem of community participation to develop Phrapariyatitham schools in southern Thailand 2) study factors which effect the community participation to develop Phrapariyatitham schools in southern Thailand 3) propose the guidelines for community participation to develop Phrapariyatitham schools in southern Thailand

Researcher selected the two areas by purposive selection and simply sampling, from the selection , getting one medium school and one small school (n school and 1 school) This research utilized a survey research methodology by field study method. Data collection used interview and the techniques of focus-group discussion. Participants were divided in two groups : community group such as community leader, community people, etc. and school group such as school administrator, school manager and teacher.

Research findings were as follows:

1) The states of community participation to develop Phrapariyatitham schools in southern Thailand, the participants were parents, community leader and educational schools boards and people. Most of people did not participate directly in educational management but joined in terms of the money and instructional equipments contribution.

2) The problems of community participation to develop Phrapariyatitham schools in southern Thailand was that school of academic administrative system did not support community participation, budget arranging system has not been good, non-quality teacher and period time for doing activities did not help community participation.

3) Factors enhancing community participation to develop Phrapariyatitham schools in southern Thailand consisted of three groups ; group 1 was divided in three factors such as economic condition, society and culture and physical environments ; group 2 consisted of the community relationship, the relation between community and school, the faith of community to school and school members, the community consistence between school and temple ; group 3 school factors such as school members, the performance of school and the performance effectiveness.

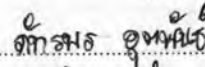
4) Obstacle factors to community to develop Phrapariyatitham schools in southern Thailand revealed that three groups ; group 1 was divided in three groups 1) economic factors such as economic construction 2) trust and value of society such as the status of monks is limited in participation of school activity 3) local politic factors such as decline of relationship between a local leader and the school. Group 2 was community factors such as an immigration of different area people. Group 3 was divided in three groups ; the school members , the school performance and the school effectiveness .

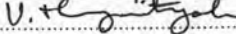
5) The guidelines for community participation to develop Phrapariyatitham schools in southern Thailand were divided in 4 sides 1) Academy such as school committee training for educational arranging knowledge. 2) Budget such as settig up the committee representing community to supervise. 3) Personnel such as developing of the qualities of the person of school manager, monk and neophyte. 4) General administration such as making the connection with the commission of Non-formal education and arranging the activities enhancing the community relationship

Department: Educational Policy, Management, and Leadership

Field of Study:Development Education.....

Academic Year:.....2007.....

Student's Signature.....^e ^{a 6}

Advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล ที่เป็นผู้จัดประกายให้ผู้วิจัย
ทำเรื่องนี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความดูแลเอาใจใส่และความปรารถนาดีจาก
อาจารย์ดร.อุบลวรรณ หงษ์วิทยากร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้คอยให้ความรู้ คำแนะนำ
ข้อคิด ในการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณท่านอาจารย์มา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.จรูญศรี มาติลกโกวิท ประธานกรรมการสอบ
วิทยานิพนธ์ และอาจารย์ดร.พรทิพย์ อันทิวโรทัย กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ซึ่งได้ให้คำแนะนำ ใน
การปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร และผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 โรงเรียน

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทั้งปริญญาตรีและ
ปริญญาโทให้แก่ผู้วิจัย รวมทั้งให้กำลังใจ ให้ความดูแลเอาใจใส่ ความห่วงใย และความช่วยเหลือ
ทุกอย่างทุกประการอย่างดีมาโดยตลอด

ขอขอบคุณเพื่อนๆ สาขาประถมศึกษา รุ่น 43 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่คอยให้ความ
ช่วยเหลือให้กำลังใจที่ดี และเพื่อน ๆ สาขาวิชาพัฒนศึกษา ที่คอยห่วงใยได้ถามด้วยความรักและ
ความปรารถนาดีแก่ผู้วิจัยเสมอมา

กราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่คอยดูแลด้วยความรัก ความห่วงใย ความช่วยเหลือและ
ให้การสนับสนุนด้านการศึกษาทุกอย่างแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอคุณญาติพี่น้องทุกคนที่คอย
ห่วงใยเอาใจใส่ และให้ความปรารถนาดีต่อผู้วิจัย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไป
ด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ

บทที่

1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตในการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
ตอนที่ 1 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.....	14
1.1 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.....	14
1.2 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 2.....	20
1.3 หลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.....	23
1.4 ระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2546.....	26
1.5 ปัญหาโรงเรียนพระปริยัติธรรม.....	32
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา	
2.1 ความหมายของชุมชน.....	38

บทที่	หน้า
2.2	การแบ่งประเภทชุมชน.....40
2.3	หน้าที่ของชุมชน.....41
2.4	ที่มาของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา.....42
2.5	ความหมายของการมีส่วนร่วม.....44
2.6	ลักษณะของการมีส่วนร่วมของชุมชน.....46
2.7	ความจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน...52
2.8	บทบาทของผู้บริหาร และครูต่อชุมชน.....54
2.9	ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน.....56
2.10	ปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน.....62
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน	
3.1	ความหมายการบริหารการศึกษา.....68
3.2	ขอบข่ายงานบริหารโรงเรียน.....69
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
3.	วิธีดำเนินการวิจัย.....
ตอนที่ 1	เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในภาคใต้.....82
ตอนที่ 2	เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในภาคใต้.....85
ตอนที่ 3	เพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา ในภาคใต้.....87
4.	ข้อมูลพื้นฐาน
1.	ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน ก90
2.	ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน ข93
5.	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....99
6.	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ180
	สรุปผลการวิจัย.....180
	อภิปรายผลการวิจัย.....190
	ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....192
	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....192

รายการอ้างอิง.....	193
ภาคผนวก.....	203
ภาคผนวก ก หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	204
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	206
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	214

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนนักเรียนในแต่ละกลุ่ม ปีการศึกษา2548.....	16
2	สรุปปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	37